East Office of Finnish Industries Oy
Eteläranta 10
00130 Helsinki

03.10.2016

Eduskunnan työ- ja elinkeinojaoston kokous

Aika:	perjantai 7.10.2016 klo 9.00
Paikka:	Pikkuparlamentin jaostohuone 6 (sisäänkäynti: Arkadiankatu 3)
Asia:	HE 134/2016 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2017 http://www.eduskunta.fi/valtiopaivaasiakirjat/HE+134/2016
Teema:	Venäjälle suuntautuva vienti (Pl 32)

A) Tämänhetkinen tilanne Venäjän kaupassa.

East Office edustaa kahtakymmentäviittä suurta suomalaisyritystä, jotka ovat paitsi sijoittaneet yhteensä noin 11 mrd EUR Venäjälle, käyvät myös aktiivisesti kauppaa Venäjän kanssa.

Tätä kauppaa on viimeiset pari vuotta ensisijaisesti haitannut öljyn hinnan laskusta Venäjälle aiheutuneet taloudelliset ongelmat; ruplan devalvoituminen, korkea inflaatio ja markkinakorot sekä kulutuskysynnän ja reaalipalkkojen lasku. Investointi-ilmapiiri on huono. Kansainvälisen oikeuden loukkaamisesta Venäjälle määrätyt sanktiot ja Venäjän vastasanktiot eivät myöskään ole olleet omiaan parantamaan tiukkaa taloustilannetta. Arvioimme sanktioiden merkityksen olevan keskimäärin 15-20% luokkaa kokonaiskuvassa, merkityksen toki vaihdellessa huomattavasti alasta riippuen. On alueita, joilla vaikutukset ovat jopa päinvastaiset tai niillä ei ole mitään vaikutusta kaupan kannalta. Toisaalta Suomen elintarvikevienti Venäjälle on lähes täysin lamassa vastasanktioista johtuen.

Yritykset ovat reagoineet tilanteeseen tilanteensa mukaisesti. Yritysten tilanne Venäjän kauppaa ajatellen voidaan jakaa kolmeen ryhmään:

1) *Pelkkää vientiä* Venäjälle harjoittavat yritykset ovat joutuneet etsimään tuotteilleen uusia markkinoita tai/ja lisäämään ponnistuksiaan Venäjän ulkopuolisilla markkinoilla. Tämä ryhmä on kokenut osakkaistamme suurimmat ongelmat Venäjänkaupassa.

2) Yritykset, joilla on *sekä tuotantoa Venäjällä että vievät Venäjälle* ovat hieman paremmassa tilanteessa, koska tuotantokustannukset ovat laskeneet huomattavasti. Työvoimakustannusten lasketaan olevan tällä jopa edullisemmat kuin Kiinan ja arviolta noin puolet Puolan vastaavista. Myös rakennuskustannukset ovat olennaisesti halventuneet. Ongelmana on ostovoiman lasku ja sen seurauksena kulutuskysynnän väheneminen. Tähän on reagoitu kustannuksia karsimalla, työvoimaa vähentämällä ja painottamalla tuotepalettia ostajien tottumusten ja mahdollisuuksien suuntaan.

3) Yritykset, joilla *on tuotantoa Venäjällä ja jotka vievät Venäjältä*. Tällä ryhmällä menee selvästi muita ryhmiä paremmin. Siltä osin kuin Venäjän sisämarkkinoiden tilanne on huonontunut, on voitu vientiä lisäämällä korjata tilanne ja hyödyntää ruplan devalvaatio täysimääräisesti. Samalla on sopeutettu toimintaa Venäjän sisämarkkinoilla.
Monet tämän ryhmän yritykset ovat laajentamassa toimintaansa uusinvestointeja tekemällä.

B) Viennin tulevaisuudennäkymät

Analyytikot ja ennustajat ovat liikuttavan yksimielisiä siitä, että öljyn hinta pysyy suunnilleen tämänhetkisellä tasollaan hamaan tulevaisuuteen. Huolimatta siitä, että kumpikaan ryhmä ei ole ollut kovin usein oikeassa, suomalaiset viejät ja venäjänkauppiaat ovat asemoineet itsensä tähän uskoon. Yritysten on parempi ollakin pragmaattisia, varsinkin kun poliittinenkaan tilanne ei näytä lähiaikoina parantuvan olennaisesti.

Pahin saattaa taloudessa olla jo ohi, mutta takavuosien huimiin 6-7% BKT:n kasvulukuihin tuskin lähivuosina päästään. Lähiaikoina ollaan pikemminkin Suomen luvuissa, eli 1-2% kasvua saatetaan parhaimmillaankin nähdä seuraavan viiden vuoden sisällä.

Tämän ei pidä lannistaa, kauppaa tehdään koko ajan eikä vuosikymmenien aikana luotuja suhteita pidä unohtaa hankalinakaan aikoina.

Kilpailijammekin ovat hereillä ja kärkkyvät mahdollisesti vapautuvia markkinaosuuksia. Inflaation laskiessa ruplan alentuva korkotaso mahdollistaa tarvittavien investointien teon.

Kipeästi kaivattuja rakenne- ja talousuudistuksia on lupa odottaa vasta maaliskuussa 2018 pidettävien presidentinvaalien jälkeen. Markkinoilla spekuloidaan vaalien aikaistamisella, toivomme huhujen olevan oikeassa.

B) Varautuminen sanktioiden jälkeiseen aikaan.

Sanktioista vapautumisella olisi viennin kannalta useita, mutta lähinnä välillisiä vaikutuksia. Eniten talouteen ovat vaikuttaneet rahoitukseen liittyvät sektorisanktiot, varsinkin OFACin määräämät, joiden mukaan tietyt valtion omistamat yritykset (mukaanlukien pankit) eivät voi osallistua USD-määräisille arvopaperimarkkinoille, mikäli arvopapereiden maturiteetti on yli 30 päivää.
EU ja kumppanit ovat määränneet samansisältöiset sanktiot EUR-määräisille arvopapereille, mutta näillä on selvästi pienempi vaikutus Venäjällä, koska euroa ei ole Venäjällä kovin yleisesti käytetty lainavaluuttana.

Rahoituksen saatavuuden heikentyminen on luonnollisesti vaikuttanut sekä valtion että yritysten investointeihin. Koska Suomen vienti Venäjällekin on hyvin riippuvaista investoinneista, toisivat uudet investoinnit lisää kauppaa suomalaisille vientiyrityksille.

Emme kuitenkaan usko sanktioista vapautumiseen lähiaikoina. Venäjä tulee yllättävän hyvin toimeen ilman länsirahoitustakin, eikä ole vielä joutunut lisäämään tekohengitystä ruplarahoituksella (rahan painaminen), vaan on sinnitellyt valuuttamääräisten vararahastojen avulla. Vararahastojen riittävyys on yllättänyt suurimman osan ulkomaisista analyytikoista, jotka uskoivat niiden ehtyvän jo yli vuosi sitten. Keskuspankin

järkevä politiikka ja ruplan kelluttaminen antoivat lisäaikaa projektille.
Samalla Venäjän yksityinen sektori on lyhentänyt ulkomaista velkaansa noin USD 200mrd kahdessa vuodessa, joten velkataakan kanssa voidaan hyvin elää tälläkin ruplan kurssilla. Ainakaan näistä syistä Venäjän ei tarvitse muuttaa kansainvälistä politiikkaansa, valitettavasti.

Yritykset ovat aina valmiina lisäämään kauppaa Venäjälle.
Kauppaa (suuryrityksiä ajatellen) voidaan tukea mm. seuraavin keinoin:

1) Finnveran asema kaupan rahoituksen tukena on ratkaiseva. He ovat toimineet mielestämme esimerkillisesti ja jopa lisänneet vastuitaan Venäjälle kriisin aikana.
   Suurempi ongelma lienee liikepankkien asenne. On vaikeaa löytää rahoitusta edes Finnveran takauksella. Tämä oli ongelma jo ennen kriisiäkin, joten on ymmärrettävää, jos tilanne ei ole parantunut. Markkinoilta kuuluu tosin erittäin kummallisia ja virheellisiäkin käsityksiä ja tulkintoja siitä mikä on sallittua ja mikä ei. Valistusta ilmeisesti tarvitaan enemmän.
   Finnveran mahdollisuuksia toimia pitää siis edelleen tukea ja vastuita tarvittaessa lisätä.

   Finnveralle pitäisi mielestämme myöntää oikeus rahoittaa suomalaisten tuotteiden ostajia (ostajaluotot) suoraan.

2) Vähäiset voimavaramme tulisi mielestämme keskittää paremmin ja antaa olemassa olevat limiitit niille pankeille, joiden kanssa liikepankitkin voivat toimia Venäjällä.
   a. Tarvitaan siis valistus- ja yhteistyötä julkisen ja yksityisen sektorin välille. Tietävätkö viranomaiset, puhumattakaan yrityksistä, mitkä venäläispankit ovat hyväksyttäviä liikepankeille nykyään?

3) Dialogi on erittäin tärkeää.
   a. Venäläisiä ministeriöitä (varaministerit jne.) tulee tavat säännöllisesti, jottei kaupat mene kilpailijoille.
   b. Muutamat kilpailijamaamme ovat erittäin aktiivisia (Saksa, Itävalta, Ranska, Italia).
   c. Tämä vaikuttaa jopa investointisuojaan, ”poissa silmistä, poissa mielestä…”. Tapaamattomuus antaa tietynlaisen mielikuvan suhtautumisestamme heihin. Tähän asiaan on tosin viimeaikoina tullut selvä parannus, esimerkiksi Talouskomission normaalin toiminnan aloittaminen myöhemmin tänä syksynä on tervetullutta.

4) Enemmän yhteistyötä eurooppalaisten kumppaniemme kanssa
   a. Tämä helpottaa mahdollista poliittista painetta
   b. Yhteistyö Ruotsin, Saksan ja Englannin kanssa toimii yritystasolla jo melko hyvin (esim. Pietarissa)

5) Keskitytään toiminnassamme vahvoihin osaamisalueisiimme
   a. Rakentaminen, cleantech, energiatehokkuus, vähittäiskauppa, elintarvikkeet (tuotanto ja kauppa rajoitusten puitteissa), opetusala jne..

Kunnioittavasti

Raimo Valo
CEO
East Office of Finnish Industries Oy